Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

7. november 2024*

Eelotsusetaotlus – ELTL artikli 63 lõige 1 – Kapitali vaba liikumine – Piirangud – Maksuõigusnormid – Äriühingu tulumaks – Dividendide maksustamine – Residendist ja mitteresidendist äriühingute võrdne kohtlemine – Riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt on ainult residendist äriühingutel võimalus dividendist tulenevast maksustatavast kasumist maha arvata kulud, mis vastavad nende kohustustele, mille nad on võtnud oma klientide ees „investeerimisriskiga“ kindlustuslepingute alusel, ja dividendimaksu äriühingu tulumaksust täielikult maha arvata

Kohtuasjas C-782/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Gerechtshof ’s-Hertogenboschi (’s-Hertogenboschi apellatsioonikohus, Madalmaad) 14. detsembri 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 14. detsembril 2022, menetluses

XX

versus

Inspektor van de Belastingdienst

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: Euroopa Kohtu asepresident T. von Danwitz esimese koja presidendi ülesannetes, kohtunikud A. Arabadjiev ja I. Ziemele (ettekandja),

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– XX, esindaja: *belastingadviseur* R.A. van der Jagt,

– Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja A. Hanje,

– Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller ja R. Kanitz,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

– Hispaania valitsus, esindaja: I. Herranz Elizalde,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Ferrand ja W. Roels,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab ELTL artikli 63 lõike 1 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud Ühendkuningriigis asuva äriühingu XX ja Inspecteur van de Belastingdiensti (maksuameti inspektor, Madalmaad) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab selle äriühingu poolt aastatel 2003–2010 (edaspidi „põhikohtuasjas kõne all olev ajavahemik“) saadud dividendilt Madalmaades kinni peetud dividendimaksu tagastamist.

Madalmaade õigus

3 2001. aasta tulumaksuseaduse (Wet inkomstenbelasting 2001) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis artiklis 3.8 on sätestatud:

„Ettevõtja kasum (kasum) on ettevõtja saadud ühiste eeliste summa, olenemata selle nimetusest ja vormist.“

4 1969. aasta äriühingu tulumaksu seaduse (Wet op de vennootschapsbelasting 1969, edaspidi „1969. aasta äriühingu tulumaksu seadus“) artikli 3 lõikes 1 koostoimes selle seaduse artikliga 17 on põhikohtuasjas kõne all oleval ajavahemikul kehtinud redaktsioonis ette nähtud, et mitteresidendist maksumaksjad maksavad Madalmaades äriühingu tulumaksu ainult selles liikmesriigis saadud tulult.

5 Selle seaduse artikli 7 lõigete 1 ja 2 kohaselt maksavad residendist maksumaksjad maksu maksustatava summa alusel, mis koosneb ühe aasta maksustatavast kasumist, millest on maha arvatud mahaarvatav kulu.

6 Sama seaduse artikli 8 lõikes 1 on sätestatud, et kasum määratakse kindlaks eelkõige vastavalt 2001. aasta tulumaksuseaduse artiklile 3.8 põhikohtuasjas kõne all oleval ajavahemikul kehtinud redaktsioonis.

7 1969. aasta äriühingu tulumaksu seaduse artikli 25 lõikes 1 on ette nähtud, et dividendimaksu käsitatakse äriühingu tulumaksu avansilise maksena, välja arvatud juhul, kui dividendimaks peetakse kinni tulult või kasult, mis ei ole osa maksustatavast kasumist või aasta jooksul saadud Madalmaade tulust.

8 1965. aasta dividendimaksu seaduse (Wet op de dividendbelasting 1965), põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis, artikli 1 lõikes 1 on sätestatud, et otsest maksu, mida nimetatakse „dividendimaksuks“, tuleb tasuda isikutel, kes saavad otse või sertifikaatide kaudu tulu

aktsiaseltside, osaühingute, avatud usaldusühingute ja muude Madalmaades asutatud äriühingute, mille kapital on täielikult või osaliselt jaotatud aktsiateks või osadeks, aktsiatelt või osadelt.

9 Selle seaduse artikli 2 kohaselt peetakse dividendimaks kinni selle seaduse artiklis 1 nimetatud aktsiatelt või osadelt saadud tulult.

10 Sama seaduse artikli 3 lõikes 1 alguses ja punktis a on sätestatud, et tulu hõlmab kasumi otsest või kaudset jaotamist mis tahes nimetuse all või mis tahes vormis, sealhulgas aktsiate või osade ostmisel jaotatud kasumit, välja arvatud ajutise investeerimise korral, asjaomaste aktsiate eest sisse makstud keskmist kapitali ületavas osas.

11 1965. aasta dividendimaksu seaduse artiklis 5, põhikohtuasjas kõne all oleval ajavahemikul kehtinud redaktsioonis, on sätestatud, et dividendimaks on 15% tulust.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

12 XX on registreeritud Ühendkuningriigis kindlustusseltsina ja sõlmib oma klientidega, kes on peamiselt Ühendkuningriigis asuvad institutsionaalsed pensionikindlustusasutused ja tööandjad, lepinguid, mida nimetatakse „investeerimisriskiga kindlustuslepinguteks“.

13 Nende lepingute kohaselt investeerib XX oma klientidelt saadud kindlustusmaksed, et saavutada investeeringutasuvus, samas kui klientide ja kolmandate isikute vahel sõlmitud pensionilepingutega seotud kindlustusriski kannavad kliendid. Klientidelt saadud kindlustusmaksed suunatakse ühte või mitmesse väärtpaberiportfelli, mis on seotud investeerimisühikutega, ning vastutasuks määratakse klientidele „ühikud“. Seejärel omistatakse nendele ühikutele väärtus, mis vastab nende ühikute arvule korrutatuna ühiku väärtusega hetkel, mil neil on õigus saada makse. See hetk vastab üldjuhul hetkele, mil kliendid on kohustatud maksma oma kindlustatutele pensionihüvitisi. Kui riskiprofiili kindlaksmääramine välja arvata, ei mõjuta XXi kliendid nende väärtpaberite valikut, millesse nad investeerivad, ning neil ei ole nende väärtpaberite suhtes mingeid õigusi, neil on üksnes tuletatud majanduslik huvi nende väärtpaberite väärtuse suhtes, millesse ühikud on investeeritud.

14 Kliendid maksavad XXi pakutava investeerimistegevuse eest talle tasu, mis vastab protsendile klientide jaoks hallatavate varade väärtusest ja sõltub osaliselt saadud investeeringutulust.

15 Põhikohtuasjas käsitletaval ajavahemikul hõlmasid portfellid Madalmaades asutatud äriühingute aktsiaid. Nende äriühingute makstud dividendi maksustati selles liikmesriigis 15% dividendimaksumääraga.

16 XX on Ühendkuningriigis tulumaksukohustuslane ja ta ei saa seal Madalmaade Kuningriigis kinni peetud dividendimaksu tulumaksust maha arvata.

17 Kuna maksuhaldur jättis rahuldamata nii XXi taotluse, milles paluti tagastada Madalmaades saadud dividendilt tasumisele kuuluv dividendimaks põhikohtuasjas kõne all oleva ajavahemiku eest, kui ka sellele järgnenud vaide, esitas XX rechtbank Zeeland-West-Brabantile (Zeeland-West-Brabanti esimese astme kohus, Madalmaad) kaebuse, kes jättis 24. augusti 2020. aasta otsusega tema kaebuse põhjendamatuse tõttu rahuldamata.

18 XX esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule Gerechtshof 's-Hertogenboschile ('s-Hertogenboschi apellatsioonikohus, Madalmaad).

19 Viimane märgib, et Madalmaades saadud dividendi osas koheldakse XXi maksustamisel erinevalt võrreldes residendist maksumaksjaga. Nimelt maksustatakse XXi saadud dividendi 15% määraga selle brutosummalt, samas kui residendist maksumaksja puhul, kes saab samasugust dividendi ja tegeleb muu hulgas XXiga sarnase tegevusega, seda dividendi tegelikult ei maksustata.

20 Kuigi residendist maksumaksjad on samuti kohustatud tasuma dividendimaksu, kujutab see maks nende jaoks endast 1969. aasta äriühingu tulumaksu seaduse artikli 25 lõike1 kohaselt nende poolt tasumisele kuuluva äriühingu tulumaksu avansilist maksu. Seega saab residendist maksumaksja dividendimaksu tasumisele kuuluvast äriühingu tulumaksust täies ulatuses maha arvata ja juhul, kui viimati nimetatud maks on kinni peetud dividendimaksust väiksem, tagastatakse neile see vahe.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kui XX oleks asutatud Madalmaades, maksustataks äriühingu tulumaksuga üksnes tasu, mida ta saab oma klientidele osutatud teenuste eest. Saadud dividendilt tasumisele kuuluva äriühingu tulumaksu netobaas on null, sest kasumi kindlaksmääramisel võetakse kuludena arvesse investeerimisriskiga kindlustuslepingutest tulenevate kohustuste kasvu klientide ees.

22 Kuigi dividendi saamine kui selline ei mõjuta XXi bilansi erinevaid kirjeid ei aktivas ega passivas, on siiski olemas otsene põhjuslik seos XXi investeeringutasuvuse ja klientide ees võetud kohustuste muutumise vahel. Kuna dividend on jaotatud kasum, on selle dividendi, mis on osa XXi tehtud investeeringute tasuvusest, ja klientide ees võetud kohustuste suuruse muutumise vahel majanduslik seos. Seda seost arvestades ei maksustataks XXi juhul, kui ta oleks asutatud Madalmaades, selle dividendi osas äriühingu tulumaksuga.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et selline residentide ja mitteresidentide erinev kohtlemine seoses Madalmaades saadud dividendiga võib kujutada endast ELTL artikli 63 lõike 1 tähenduses kapitali vaba liikumise piirangut. Mis puudutab dividendi brutosummat, siis on XXi olukord võrreldav samasugust dividendi saava residendist maksumaksja olukorraga, sest mõlemal juhul maksustab Madalmaade Kuningriik seda dividendi.

24 Kuna aga XX investeerib muu hulgas aktsiatesse Madalmaades, et katta kohustused oma klientide ees investeerimisriskiga lepingute alusel, ning kuna välja arvatud tasu, mida XX saab oma teenuste osutamise eest, ja ebaolulised kulud, toob saadud investeeringutasuvus kaasa nende lepingute alusel klientide ees võetud kohustuste väärtuse vastava muutuse, tekib siiski küsimus, kas XX on samuti võrreldav dividendi saava residendiga kulude osas, mille toob kaasa kohustuste kasv tema klientide ees.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab sisuliselt, et XXile makstud dividendi maksustamise kooskõla liidu õigusega ei saa Euroopa Kohtu praktikast selgelt tuletada.

26 Nendel asjaoludel otsustas Gerechtshof 's-Hertogenbosch ('s-Hertogenboschi apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas ELTL artikli 63 lõikega 1 on vastuolus niisugune õigusnorm nagu käesolevas asjas, mille kohaselt peetakse Madalmaades asuva (börsil noteeritud) äriühingu dividendi väljamaksetelt teises liikmesriigis asuvale äriühingule – mis on tulevaste maksukohustuste katmiseks mh

investeerinud selle (börsil noteeritud) äriühingu aktsiatesse – kinni 15% määraga maks nende väljamaksete brutosummalt, sellal kui dividendi väljamaksete korral Madalmaades asuvale äriühingule puudub muus osas samade asjaolude korral maksukohustus, sest viimasena nimetatud äriühingule kohalduva kasumimaksu maksubaasi arvestamisel võetakse arvesse kulud, mis on põhjustatud äriühingu tulevaste maksekohustuste kasvust, kusjuures see kasv vastab pea täies ulatuses tema investeeringute väärtuse (positiivsele) muutusele, ka siis kui dividendi saamine kui niisugune ei too endaga kaasa nimetatud kohustuste väärtuse muutust?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

27 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artikli 63 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt maksustatakse dividendi, mida residendist äriühing maksab mitteresidendist äriühingule, kes on tulevaste maksekohuste katmiseks investeerinud esimese äriühingu aktsiatesse, dividendimaksu 15% määraga dividendi brutosummalt, samas kui residendist äriühingule makstud dividendilt peetakse kinni dividendimaks, mille võib täies ulatuses maha arvata viimati nimetatud äriühingu poolt tasumisele kuuluvast äriühingu tulumaksust ja mis võidakse talle tagasi maksta, mis viib selleni, et selle dividendi osas on maksukohustus null, kuna viimati nimetatud äriühingu äriühingu tulumaksuga maksustatava summa arvutamisel võetakse arvesse kulusid, mis kaasnevad tema tulevaste maksekohustuste kasvuga.

ELTL artikli 63 lõikega 1 keelatud piirangu olemasolu

28 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt kuuluvad ELTL artikli 63 lõikega 1 keelatud meetmete hulka sellised kapitali liikumise piirangud, mis võivad pärssida mitteresidentide tahet liikmesriiki investeerida või pärssida selle liikmesriigi residentide tahet investeerida teistesse liikmesriikidesse (13. novembri 2019. aasta kohtuotsus College Pension Plan of British Columbia, C-641/17, EU:C:2019:960, punkt 48, ning 29. juuli 2024. aasta kohtuotsus KEVA jt, C-39/23, EU:C:2024:648, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Täpsemalt võib asjaolu, et liikmesriik kohtleb mitteresidendist äriühingutele makstavat dividendi ebasoodsamalt kui residendist äriühingutele makstavat dividendi, pärssida muus liikmesriigis kui selles liikmesriigis asuvate äriühingute tahet investeerida sellesse liikmesriiki ja kujutab endast seega kapitali vaba liikumise piirangut, mis on ELTL artikli 63 lõikega 1 põhimõtteliselt keelatud (vt selle kohta 13. novembri 2019. aasta kohtuotsus College Pension Plan of British Columbia, C-641/17, EU:C:2019:960, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 7. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö (lepinguliste investeerimisfondide maksuvabastus), C-342/20, EU:C:2022:276, punkt 50).

30 Mitteresidendist äriühingutele makstud dividendi suhtes suurema maksukoormuse kohaldamine võrreldes residendist äriühingutega, kellele makstakse sama dividendi, kujutab endast sellist ebasoodsamat kohtlemist. Sama kehtib residendist äriühingule makstud dividendi täieliku või olulise maksuvabastuse suhtes, kui mitteresidendist äriühingule makstud dividendilt peetakse maks lõplikult kinni (vt selle kohta 13. novembri 2019. aasta kohtuotsus College Pension Plan of British Columbia, C-641/17, EU:C:2019:960, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 Kui liikmesriik peab selles liikmesriigis asuvate äriühingute makstud dividendilt kinni dividendimaksu, siis on Euroopa Kohus juba otsustanud, et hindamaks, kas selle liikmesriigi õigusnormid on kooskõlas ELTL artikli 63 lõikega 1, peab asjaomane liikmesriigi kohus, kes

ainsana on pädev tuvastama faktilisi asjaolusid tema menetluses olevas asjas, kontrollima, kas mitteresidendist äriühingule makstud dividendilt maksu kinnipidamine viib selleni, et sellel äriühingul lasub lõpuks selles liikmesriigis suurem maksukoormus kui sama dividendi suhtes residentidel (vt selle kohta 17. septembri 2015. aasta kohtuotsus Miljoen jt, C-10/14, C-14/14 ja C-17/14, EU:C:2015:608, punkt 48).

32 Selle kontrollimine peab toimuma ühelt poolt mitteresidendist maksumaksja dividendimaksu ja teiselt poolt residendist maksumaksja tasutava dividendimaksu ja tulumaksu või äriühingu tulumaksu seisukohast ja millega maksustatava summa sisse kuulub tulu aktsiatelt, millelt on saadud dividendi (vt selle kohta 17. septembri 2015. aasta kohtuotsus Miljoen jt, C-10/14, C-14/14 ja C-17/14, EU:C:2015:608, punkt 74).

33 Käesoleval juhul, nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, maksustatakse põhikohtuasjas kõne all olevate Madalmaade õigusnormide kohaselt nii mitteresidendist äriühingule kui ka residendist äriühingule makstud dividend dividendimaksuga.

34 Dividendi saava mitteresidendist äriühingu puhul peetakse maks kinni lõplikult, nii et dividend maksustatakse 15% määraga brutosummast.

35 Seevastu dividendi saava residendist äriühingu puhul on tegemist tasutava äriühingu tulumaksu avansilise maksega, mille saab täielikult sellest maksust maha arvata ja mis makstakse talle tagasi juhul, kui dividendimaks ületab selle äriühingu poolt tasumisele kuuluva äriühingu tulumaksu summa.

36 Seega nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, et residendist äriühingu saadud dividendi tegelikult ei maksustata, kuna äriühingu tulumaksuga maksustatava kasumi kindlaksmääramisel võetakse kuludena arvesse kohustuste kasvu klientide ees investeerimisriskiga kindlustuslepingute alusel, mis viib selleni, et dividendilt tasumisele kuuluva äriühingu tulumaksu netosumma on null.

37 Sellega seoses vaidleb Madalmaade valitsus vastu eelotsusetaotluse esitanud kohtu kinnitusele, et residendist äriühingutele väljamakstud dividendi maksukoormus on null, ja väidab, et maksukoormust, mida kujutab endast 15% maks brutodividendilt, millega maksustatakse mitteresidendist äriühingutele väljamakstavat dividendi, tuleb võrrelda äriühingu tulumaksust tuleneva maksukoormusega, mis oli põhikohtuasjas kõne all oleval ajavahemikul netodividendilt 20–34%, millega maksustati residendist äriühingutele makstavat dividendi.

38 Riigisiseste õigusnormide tõlgendamise kohta olgu siiski meenutatud, et Euroopa Kohus peab põhimõtteliselt tuginema eelotsusetaotlusest tulenevatele hinnangutele. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole Euroopa Kohus nimelt pädev tõlgendama liikmesriigi õigust (vt selle kohta 5. detsembri 2023. aasta kohtuotsus Deutsche Wohnen, C-807/21, EU:C:2023:950, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Seega tuleb lähtuda eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud eeldusest ja asuda seisukohale, et isegi kui maks peetakse kinni nii residendist äriühingutele makstud dividendilt kui ka mitteresidendist äriühingutele makstud dividendilt, viib see, et kohaldatakse põhikohtuasjas kõne all olevate Madalmaade õigusnormidega ette nähtud mehhanismi – mille kohaselt arvatakse dividendimaks residendist äriühingu tasumisele kuuluvast äriühingu tulumaksust maha ning see maks tagastatakse juhul, kui tasumisele kuuluv äriühingu tulumaks on kinnipeetud dividendimaksust väiksem – ning residendist äriühingu maksubaasi arvutamise meetodit, mis

võimaldab maha arvata kulud, mis on seotud klientide ees investeerimisriskiga kindlustuslepingute alusel võetud kohustuste kasvuga, selleni, et residendist äriühingutele makstud dividend on maksust vabastatud.

40 Sellest tuleneb, et mitteresidendist äriühingutele makstavat dividendi koheldakse maksustamisel ebasoodsamalt kui residendist äriühingutele makstavat dividendi, kuna esimesi maksustatakse lõpliku 15% maksumääraga, samas kui teised on lõppkokkuvõttes maksust vabastatud.

41 Selline liikmesriigipoolne dividendi ebasoodsam kohtlemine võib pärssida mitteresidendist äriühingute tahet investeerida sellesse liikmesriiki ja kujutab endast seega kapitali vaba liikumise piirangut, mis on ELTL artikli 63 lõikega 1 põhimõtteliselt keelatud.

42 Samas ei mõjuta vastavalt ELTL artikli 65 lõike 1 punktile a ELTL artikli 63 sätted liikmesriikide õigust kohaldada oma maksuseaduste vastavaid sätteid, mis eristavad maksumaksjaid nende elukoha või nende kapitali investeerimise koha põhjal.

43 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et ELTL artikli 65 lõike 1 punkti a kui erandit kapitali vaba liikumise aluspõhimõttest tuleb tõlgendada kitsalt. Järelikult ei saa seda sätet tõlgendada nii, et mis tahes maksuõigusnormid, mis eristavad maksumaksjaid nende elu- või asukoha põhjal või selle põhjal, millisesse liikmesriiki nad oma kapitali investeerivad, on automaatselt aluslepinguga kooskõlas (7. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö (lepinguliste investeerimisfondide maksuvabastus), C-342/20, EU:C:2022:276, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 Nimelt ei tohi ELTL artikli 65 lõike 1 punktiga a lubatud erinev kohtlemine sama artikli lõike 3 kohaselt endast kujutada suvalise diskrimineerimise vahendit ega varjatud piirangut. Seetõttu on Euroopa Kohus otsustanud, et selline erinev kohtlemine on lubatud üksnes siis, kui see puudutab olukordi, mis ei ole objektiivselt võrreldavad, või kui olukorrad on võrreldavad, siis juhul, kui erinevat kohtlemist on võimalik põhjendada ülekaaluka üldise huviga (7. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö (lepinguliste investeerimisfondide maksuvabastus), C-342/20, EU:C:2022:276, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika).

Objektiivselt võrreldavate olukordade esinemine

45 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb esiteks, et seda, kas piiriülene olukord on riigisisese olukorraga võrreldav või mitte, tuleb hinnata asjaomaste riigisiseste õigusnormide eesmärgi ning nende reguleerimiseseme ja sisu alusel, ning teiseks, et hindamisel, kas nendest õigusnormidest tulenev erinev kohtlemine kajastab olukordade objektiivset erinevust, tuleb arvesse võtta üksnes nende õigusnormidega kehtestatud asjakohaseid eristuskriteeriume (vt selle kohta 29. juuli 2024. aasta kohtuotsus KEVA jt, C-39/23, EU:C:2024:648, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

46 Sellega seoses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas XX on dividendi saava residendist äriühinguga võrreldavas olukorras kulude osas, mille toob kaasa kliendi ees investeerimisriskiga kindlustuslepingutest tulenevate kohustuste kasv, mis tuleneb nende äriühingute teenitud kasumist, kelle aktsiatesse XX on investeerinud.

47 Oluline on märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei täpsusta konkreetset eesmärki, mida põhikohtuasjas kõne all olevad Madalmaade õigusnormid taotlevad, lubades residendist äriühingul maksustatavast summast maha arvata kulud, mis tulenevad kohustuste kasvust niisuguse äriühingu klientide ees, kes on sõlminud sellised lepingud, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ning piirdub märkusega, et maha arvatakse tekkinud kulud.

48 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et selliste kulude puhul nagu ettevõtlusega seotud kulud, mis on otseselt seotud tegevusega, mille tulemusel saadi liikmesriigis maksustatavat tulu, on selle liikmesriigi residendid ja mitteresidendid võrreldavas olukorras (vt eelkõige 24. veebruari 2015. aasta kohtuotsus Grünewald, C-559/13, EU:C:2015:109, punkt 29; 8. novembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Soome, C-342/10, EU:C:2012:688, punkt 37; 17. septembri 2015. aasta kohtuotsus Miljoen jt, C-10/14, C-14/14 ja C-17/14, EU:C:2015:608, punkt 57, ning 13. novembri 2019. aasta kohtuotsus College Pension Plan of British Columbia, C-641/17, EU:C:2019:960, punkt 74).

49 Euroopa Kohtu praktika kohaselt on kõnealuse tegevusega otseselt seotud sellest tegevusest tulenevad ja seega sellega tegelemiseks vajalikud kulud (24. veebruari 2015. aasta kohtuotsus Grünewald, C-559/13, EU:C:2015:109, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika; 13. juuli 2016. aasta kohtuotsus Brisal ja KBC Finance Ireland, C-18/15, EU:C:2016:549, punkt 46, ning 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Montag, C-480/17, EU:C:2018:987, punkt 33).

50 Euroopa Kohus on otsustanud, et dividendina saadud tulu puhul on selline otsene seos olemas üksnes selliste kulude puhul, mis on otseselt seotud dividendi saamise kui sellisega (vt selle kohta 17. septembri 2015. aasta kohtuotsus Miljoen jt, C-10/14, C-14/14 ja C-17/14, EU:C:2015:608, punktid 58 ja 59).

51 Seega puudub selline seos aktsiate ostuhinnas sisalduva dividendi mahaarvamise puhul, kuna sellise mahaarvamise eesmärk on teha kindlaks aktsiate tegelik ostuhind, ja rahastamiskulude puhul, mis on seotud dividendi aluseks olevate aktsiate omamise endaga (vt selle kohta 17. septembri 2015. aasta kohtuotsus Miljoen jt, C-10/14, C-14/14 ja C-17/14, EU:C:2015:608, punkt 60).

52 Mõistagi ei näi klientide ees võetud kohustuste kasv olevat seotud dividendi saamise kui sellisega käesoleva kohtuotsuse punktis 50 viidatud kohtupraktika tähenduses.

53 Ainuüksi see asjaolu ei võimalda siiski järeldada, et residendist ja mitteresidendist dividendisaajate olukord ei ole põhikohtuasjas kõne all olevate Madalmaade õigusnormide seisukohast võrreldav.

54 Nimelt otsustas Euroopa Kohus 13. novembri 2019. aasta kohtuotsuse College Pension Plan of British Columbia (C-641/17, EU:C:2019:960) punktides 55 ja 81 pärast 17. septembri 2015. aasta kohtuotsust Miljoen jt (C-10/14, C-14/14 ja C-17/14, EU:C:2015:608) sisuliselt, et mitteresidendist pensionifond, kes suunab dividendi pensionieraldistesse, mis tal tuleb tulevikus välja maksta, tahtlikult või tema asukohariigis kehtiva õiguse kohaselt, on residendist pensionifondiga sarnases olukorras riigisiseste õigusnormide seisukohast, mille kohaselt äriühingu tulumaksu väljaarvutamisel suurendab dividendi saamine väga vähe residendist pensionifondi maksustatavat kasumit ning teatud juhul ei suurene see üldse. Euroopa Kohus on selles punktis 55 tõepoolest märkinud, et dividendi saamise tõttu suurenevad tehnilised eraldised ette nähtud proportsioonis ning residendist pensionifondide maksustatav kasum suureneb ainult juhul, kui bilansivälist investeerimiskasumit ei määrata selle pensionifondi eri lepingute täitmiseks.

55 13. novembri 2019. aasta kohtuotsuse College Pension Plan of British Columbia (C-641/17, EU:C:2019:960) punktides 79 ja 80 leidis Euroopa Kohus nimelt esiteks, et kohtuasjas, milles see tehti, esines dividendi saamise, matemaatiliste eraldiste ja muude passiva kirjete suurenemise ning residendist fondi maksustatava summa suurenemata jätmise vahel põhjuslik seos, ja teiseks, et riigisisesed õigusnormid, mis võimaldavad täieliku või peaaegu täieliku maksuvabastuse residendist pensionifondile välja makstud dividendilt, hõlbustavad seega selliste fondide kapitali akumuleerumist, samas kui kõik pensionifondid on põhimõtteliselt kohustatud investeerima kindlustusmaksed kapitaliturule, et teenida tulu dividendi teel, mis võimaldab neil täita kindlustuslepingutest tulenevaid tulevasi kohustusi.

56 Euroopa Kohus leidis seega, et pensionifondide kohustused, mis on seotud kindlustusmaksete investeerimisega ja saadud dividendi suunamisega pensionieraldistesse, võivad olla aluseks residendist ja mitteresidendist pensionifondide vahelisele sarnasusele riigisiseste õigusnormide seisukohalt, mis äriühingu tulumaksuga maksustatava summa arvutamise meetodi abil võimaldavad residendist pensionifondi saadud dividendi täielikult või peaaegu täielikult maksust vabastada, kui dividendi saamise ning nendest kohustustest tulenevate ja nende fondide tegevusest tulenevate kulude vahel on põhjuslik seos.

57 Käesoleval juhul märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kuigi selline äriühing nagu XX ei ole pensionifond, iseloomustab tema tegevust siiski asjaolu, et see äriühing investeerib muu hulgas Madalmaade aktsiatesse, et katta kohustusi oma klientide ees investeerimisriskiga lepingute alusel, ning et nimetatud äriühingu saadud investeeringutasuvus toob kaasa nende lepingute alusel klientide ees võetud kohustuste väärtuse vastava muutuse.

58 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab lisaks, et investeeringutasuvuse ja kohustuste muutumise vahel on otsene põhjuslik seos ning just selle seose tõttu ei maksustata residendist äriühingu dividendi äriühingu tulumaksuga, kuna see dividend kujutab endast jaotatud kasumit ning selle dividendi ja klientide ees võetud kohustuste taseme muutumise vahel on majanduslik seos.

59 Kui aga investeerimistegevuse konkreetset eesmärki arvestades ilmneb, et riigisisesed õigusnormid tunnustavad sellist otsest seost residendist äriühingute saadud dividendi ja nende äriühingute klientide ees võetud kohustuste taseme muutmise vahel – mille peab kindlaks tegema eelotsusetaotluse esitanud kohus –, siis tuleb tõdeda, et mitteresidendist äriühing on Madalmaades saadud dividendi osas residendist äriühinguga objektiivselt võrreldavad olukorras, kui selline mitteresidendist äriühing tegeleb sama tegevusega ja tema saadud dividend toob kaasa klientide ees võetud kohustuste taseme muutumise.

60 Lisaks, kui riigisisestes õigusnormides on tunnustatud otsest seost residendist äriühingute saadud dividendi ja nende äriühingute klientide ees võetud kohustuste taseme muutumise vahel, mille võib äriühingu tulumaksuga maksustatavast summast maha arvata, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne kontrollida, ega sellise mehhanismi eesmärk ei ole lihtsalt vabastada maksust dividend, mida makstakse residendist äriühingutele, kes sõlmivad investeerimisriskiga lepinguid (vt selle kohta 8. novembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Soome, C-342/10, EU:C:2012:688, punkt 42).

61 Sellega seoses tuleb märkida, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt hakkab mitteresidendist maksumaksjate olukord alates hetkest, mil liikmesriik maksustab ühepoolselt või kahepoolsete lepingute alusel tulumaksuga mitte üksnes residendist maksumaksjate tulu, vaid ka mitteresidendist maksumaksjate tulu, mis on saadud residendist äriühingu dividendidena, sarnanema residendist maksumaksjate olukorraga (17. septembri 2015. aasta kohtuotsus

Miljoen jt, C-10/14, C-14/14 ja C-17/14, EU:C:2015:608, punkt 67, ning 13. novembri 2019. aasta kohtuotsus College Pension Plan of British Columbia, C-641/17, EU:C:2019:960, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika).

62 Nimelt ainuüksi see, et nimetatud liikmesriik teostab oma maksupädevust, tekitabki järjestikuse maksustamise või majandusliku topeltmaksustamise ohu, sõltumata mis tahes maksustamisest teises liikmesriigis. Selleks et niisugusel juhul mitte seada dividendi saavatele mitteresidendist maksumaksjatele kapitali vaba liikumise piirangut, mis on ELTL artikliga 63 põhimõtteliselt keelatud, on dividendi jaotava äriühingu asukohaliikmesriik kohustatud jälgima, et riigisisese õigusega ette nähtud järjestikuse või majandusliku topeltmaksustamise vältimise või vähendamise mehhanismi rakendamisel koheldaks mitteresidendist maksumaksjaid võrdselt residendist maksumaksjatega (17. septembri 2015. aasta kohtuotsus Miljoen jt, C-10/14, C-14/14 ja C-17/14, EU:C:2015:608, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika).

63 Juhul kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et mitteresidendist äriühing on residendist äriühinguga objektiivselt võrreldavas olukorras, tuleb käesoleva kohtuotsuse punktis 44 viidatud kohtupraktika kohaselt analüüsida, kas põhikohtuasjas kõne all olevat erinevat kohtlemist saab õigustada ülekaaluka üldise huviga.

Ülekaaluka üldise huvi esinemine

64 Kõigepealt tuleb märkida, et sellisele huvile ei ole viidatud eelotsusetaotluses ning sellele ei ole viidanud ka Madalmaade valitsus. Neil asjaoludel tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul vajaduse korral analüüsida põhjendatust põhikohtuasjas kõne all olevate riigisiseste õigusnormidega taotletavate eesmärkide seisukohast.

65 Samas leiab Saksamaa valitsus oma kirjalikes seisukohtades, et käesoleval juhul on kapitali vaba liikumise võimalik piirang põhjendatud vajadusega säilitada nii liikmesriikidevaheline maksustamispädevuse jaotus kui ka liikmesriigi maksusüsteemi ühtsus. Selleks et anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks tal poolelioleva kohtuasja lahendada, tuleb analüüsida, kas ülekaalukas üldine huvi võib sellist piirangut õigustada.

66 Saksamaa valitsus väidab esiteks, et kindlustusmaksete investeerimise lepingutest tulenevate maksekohustuste kasvuga seotud kulude mahaarvamatuse eesmärk on säilitada liikmesriikide vahel kokku lepitud maksustamispädevuse jaotus, kuna võib eeldada, et XX võib oma asukohariigis maha arvata maksud, mis on seotud tema klientide ees võetud kohustuste kasvuga, kuivõrd esineb seos pensionikindlustusfondide nimel tehtavate kindlustusmaksete investeerimise ja sellest tulenevate tasude vahel. Täiendav mahaarvamine dividenditulu maksustamise ajal Madalmaades tooks aga kaasa kahekordse maksusoodustuse, mis on vastuolus maksustamispädevuse jaotusega.

67 Teiseks esineb seos asjaomase maksusoodustuse ja soodustust tasakaalustava konkreetse maksu vahel, mis võimaldab tugineda põhjendusele, et tuleb säilitada asjaomase liikmesriigi maksusüsteemi ühtsus. Nimelt on XXi maksukulud, mis võivad tuleneda klientide ees võetud kohustuste kasvust, otseselt seotud tasudega, mida ta sai kindlustusmaksete investeerimise eest ja mida Madalmaades ei maksustata. Klientide ees võetud kohustuste kasvuga seotud võimalike kulude mahaarvamise välistamine XXi saadud dividendi maksustamise raames järgib seega sümmeetrilist loogikat ja kujutab endast kindlustusmaksete investeerimise eest saadavate tasude maksustamata jätmise paarikut.

68 Esiteks tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotuse säilitamine on üks ülekaalukatest üldistest huvidest, mis võib õigustada niisugust kapitali vaba liikumise piirangut nagu liikmesriigi meede, millega soovitakse ennetada käitumist, mis ohustab liikmesriigi õigust teostada maksustamispädevust tema territooriumil läbiviidava tegevuse suhtes (16. juuni 2022. aasta kohtuotsus ACC Silicones, C-572/20, EU:C:2022:469, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

69 Kuid see põhjendus ei saa õigustada dividendi saavate mitteresidendist äriühingute maksustamist liikmesriigi poolt, kes on otsustanud residendist äriühingute sarnast tulu mitte maksustada (16. juuni 2022. aasta kohtuotsus ACC Silicones, C-572/20, EU:C:2022:469, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

70 Kuigi käesoleval juhul otsustas Madalmaade Kuningriik kasutada oma maksustamispädevust nii dividendi suhtes, mida said residendist äriühingud, kui ka dividendi suhtes, mida said mitteresidendist äriühingud, otsustas see liikmesriik, nagu nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, samuti neutraliseerida täielikult dividendilt tasutava maksu kinnipidamise, kui dividend makstakse välja residendist äriühingutele. Neil asjaoludel ei saa maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotuse säilitamine liikmesriikide vahel olla põhjendus, miks teistes liikmesriikides asuvate äriühingute sellist liiki tulu maksustatakse (vt selle kohta 16. juuni 2022. aasta kohtuotsus ACC Silicones, C-572/20, EU:C:2022:469, punkt 55).

71 Teiseks, kuivõrd Saksamaa valitsus viitab liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse jaotust käsitleva argumendi raames tegelikult soovile vältida kulude kahekordset mahaarvamist, siis tuleb märkida, et liikmesriigil on õigus kontrollida, kas dividendi koormavad kulud, mille mahaarvamist on nõutud, ei saa teises liikmesriigis pidada muud tulu koormavaks, nagu tulu, mis tuleneb tasust, mida äriühingu kliendid maksavad tehtud investeeringute eest, ning et seetõttu ei arvata neid nimetatud tulust selles teises liikmesriigis maha.

72 Kuid piirdudes muude täpsustusteta viitega võimalikule ohule, et sellises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võidakse dividendi koormavad kulud teist korda maha arvata dividendi saava äriühingu asukohariigis, tõendamata, miks nõukogu 19. detsembri 1977. aasta direktiivi 77/799/EMÜ liikmesriikide pädevate asutuste vastastikuse abi kohta otsese maksustamise ja kindlustusmaksete maksustamise valdkonnas (EÜT 1977, L 336, lk 15; ELT eriväljaanne 09/01, lk 63), mida on muudetud põhikohtuasjas käsitletaval ajavahemikul kehtinud nõukogu 16. novembri 2004. aasta direktiiviga 2004/106/EÜ (ELT 2004, L 359, lk 30), sätete rakendamine ei võimaldanud ohtu vältida, ei võimalda Saksamaa valitsus Euroopa Kohtul hinnata selle argumendi ulatust (vt selle kohta 24. veebruari 2015. aasta kohtuotsus Grünewald, C-559/13, EU:C:2015:109, punkt 52, ning 13. juuli 2016. aasta kohtuotsus Brisal ja KBC Finance Ireland, C-18/15, EU:C:2016:549, punkt 38).

73 Kolmandaks, mis puudutab Madalmaade Kuningriigi maksusüsteemi ühtsuse säilitamise vajadust käsitlevat argumenti, siis tuleb tõdeda, et see argument põhineb eeldusel, et klientide ees võetud kohustuste kasvuga seotud kuludel ei ole otsest seost tegevusega, mille tulemusel saadi dividendina selles liikmesriigis maksustatavat tulu, vaid need on seotud tasuga, mida dividendi saav äriühing saab oma klientidelt investeeringute eest, mis ta on nende eest teinud. Sellise mitteresidendist äriühingu puhul nagu XX ei ole selline tasu aga Madalmaades maksustatav.

74 Siiski, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 59, on mitteresidendist äriühing klientide ees võetud kohustuste kasvuga seotud kulude arvessevõtmisel residendist äriühinguga võrreldavas olukorras ainult siis, kui dividendi jaotava äriühingu asukoha liikmesriigi maksusüsteem

tunnustab otsest seost dividendi ja nende kulude vahel. Madalmaade Kuningriigil on aga õigus maksustada Madalmaades saadud dividendi, mida makstakse nii residendist kui ka mitteresidendist äriühingutele.

75 Seega ei saa põhikohtuasjas kõne all oleva kapitali vaba liikumise piirangu õigustamiseks tugineda vajadusele säilitada liikmesriikidevaheline maksustamispädevuse jaotus, vältida kulude topeltarvestamist ja säilitada liikmesriigi maksusüsteemi ühtsus.

76 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et ELTL artikli 63 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt maksustatakse dividendi, mida residendist äriühing maksab mitteresidendist äriühingule, kes on tulevaste maksekohuste katmiseks investeerinud esimese äriühingu aktsiatesse, dividendimaksu 15% määraga dividendi brutosummalt, samas kui residendist äriühingule makstud dividendilt peetakse kinni dividendimaks, mille võib täies ulatuses maha arvata viimati nimetatud äriühingu poolt tasumisele kuuluvast äriühingu tulumaksust ja mis võidakse talle tagasi maksta, mis viib selleni, et selle dividendi osas on maksukohustus null, kuna viimati nimetatud äriühingu äriühingu tulumaksuga maksustatava summa arvutamisel võetakse arvesse kulusid, mis kaasnevad tema tulevaste maksekohustuste kasvuga.

Kohtukulud

77 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

ELTL artikli 63 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt maksustatakse dividendi, mida residendist äriühing maksab mitteresidendist äriühingule, kes on tulevaste maksekohuste katmiseks investeerinud esimese äriühingu aktsiatesse, dividendimaksu 15% määraga dividendi brutosummalt, samas kui residendist äriühingule makstud dividendilt peetakse kinni dividendimaks, mille võib täies ulatuses maha arvata viimati nimetatud äriühingu poolt tasumisele kuuluvast äriühingu tulumaksust ja mis võidakse talle tagasi maksta, mis viib selleni, et selle dividendi osas on maksukohustus null, kuna viimati nimetatud äriühingu äriühingu tulumaksuga maksustatava summa arvutamisel võetakse arvesse kulusid, mis kaasnevad tema tulevaste maksekohustuste kasvuga.

Allkirjad